

SĂNĂTATEA PUBLICĂ ȘI DEZVOLTAREA DURABILĂ ÎN CONTEXTUL ACORDULUI DE ASOCIERE ALE UE ȘI REPUBLICII MOLDOVA

Violeta COJOCARU

Elena CIOCHINA

Academia de Studii Economice din Moldova

Grija pentru sănătatea omului este unul din principalele imperative ale statului. Acest fapt este consfințit în Constituția țării, care stabilește, că „fiecărui cetățean i se garantează dreptul la un mediu sănătos pentru viață, pentru muncă și familie, protejat împotriva riscurilor și constrângerilor de ordin social, economic, ecologic și tehnologic.

Sănătatea publică, potrivit *Legii nr.10 din 03.02.2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice definește sănătate publică*, este un ansamblu de măsuri științifico-practice, legislative, organizatorice, administrative și de altă natură a căror semnificație a evoluat de-a lungul timpului de la preocuparea strictă asupra controlului bolilor infecțioase, sănătății mediului, ocrotirii sănătății și

educației pentru sănătate la o abordare comprehensivă a stării de sănătate a populației [2].

Conceptul de „sănătate publică” a evoluat în timp, de la o preocupare, inițial, de control strict al bolilor, până la o abordare mai largă, ce include prevenția, dar și promovarea modului sănătos de viață al populației.

Potrivit art.113 din Acordul de Asociere al UE și Republicii Moldova, sănătatea este parte integrantă a conceptului de dezvoltare durabilă, avându-se în vedere importanța dezvoltării cooperării în domeniul sănătății publice pentru a ridica nivelul siguranței și protecției sănătății umane [3].

Termenul de *dezvoltare durabilă* a început să devină foarte cunoscut abia după Conferința privind mediul și dezvoltarea, organizată de Națiunile Unite la Rio de Janeiro în vara anului 1992, cunoscută și sub numele de „Summit-ul Pământului”. Tot atunci a fost elaborată și Agenda 21 – Planul de susținere a dezvoltării durabile.

Cea mai cunoscută definiție a dezvoltării durabile este cu siguranță cea dată de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED) în raportul „*Viitorul nostru comun*”, cunoscut și sub numele de Raportul Brundtland: „dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi” [1].

Pentru țara noastră, integrarea Europeană rămâne obiectivul principal și ireversibil al agendei interne și externe, în special în contextul în care relațiile dintre RM și UE au fost formal lansate odată cu semnarea la 28 noiembrie 1994 a Acordului de Cooperare și Parteneriat, care a intrat în vigoare la 1 iulie 1998 și semnarea ulterioară a Planului de acțiuni RM-UE2 (ENPI EU-RM) semnat în 2005. Ambele tratate fiind precursorii Acordului de Asociere (AA) dintre UE și RM semnat la 27 iunie 2014 (ratificat 02.07.2014).

Instituția cheie responsabilă de realizarea sarcinilor stabilite în AA privind domeniul sănătății publice, dar și de implementării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) în domeniul sănătății este Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. Printre documentele relevante de politică națională în vederea implementării ODD-urilor se regăsesc următoarele acte: Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate în perioada 2007-2017; Programul național strategic în

domeniul securității demografice a Republicii Moldova 2011-2025; Strategia națională de sănătate publică pentru anii 2014-2020; Politica Națională de Sănătate a Republicii Moldova 2007-2021; Programul național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025; Programul Național de Prevenire și Control al bolilor netransmisibile pe anii 2012-2020; Programul Național privind Sănătatea Mintală pentru anii 2012-2016; etc.

În scopul dezvoltării unui sistem de sănătate modern și performant sub aspectul practicilor medicale bazate pe tehnologii eficiente din punctul de vedere al costului și conforme cu standardele europene Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate în perioada 2008-2017, fiind aprobată a jucat un rol semnificativ în implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă. În ultimii ani Moldova a realizat progrese semnificative în reformarea sectorului sănătății. Prima etapă a reformelor a fost orientată spre stoparea declinului sistemului de sănătate, condiționat de criza financiară din ultimul deceniu al secolului trecut [4].

În perioada 2008-2017 a avansat procesul de reformare a sectorului sănătății care include trei componente:

– *Reforma sectorului spitalicesc*: a fost elaborat Conceptul reformei spitalelor, fiind elaborat și „Master Planul Spitalelor”. În cadrul discuțiilor pe marginea documentului au fost înaintate recomandări de actualizare a Conceptului reformei spitalelor și elaborarea unui Plan de Acțiuni pe un termen de zece ani, întru implementarea acestuia.

– *Reforma asistenței medicale primare*, al cărei obiectiv principal constă în sporirea autonomiei medicului de familie și asigurarea accesului universal și echitabil la servicii medicale primare calitative și integrate la nivel de comunitate, conform necesităților populației.

– *Reforma în domeniul sănătății publice*, în vederea creșterii performanțelor și a calității serviciilor de sănătate publică.

În urma unei solicitări venite din partea Guvernului, Organizația Națiunilor Unite în Republica Moldova va oferi susținere și pentru revizuirea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020” cu scopul de a asigura alinierea la aspirațiile naționale, AA cu UE și Agenda 2030, pe care Moldova s-a angajat să o pună în aplicare, împreună cu alte 192 de state membre ale ONU, prin adoptarea

Declarației Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă, care a avut loc la New York în septembrie 2015.

Republica Moldova și-a asumat să atingă 106 ținte pentru o viață mai bună până în anul 2030, respectivele ținte reprezentând rezultatul adaptării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030. Această Agendă și-a propus să continue într-o formă mai accelerată realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, având scopul principal de a eradica sărăcia până în anul 2030 și de a asigura o dezvoltare durabilă în întreaga lume. Pentru ca agenda să fie una semnificativă, fezabilă și eficientă, ea a fost adaptată contextului local.

Cooperarea în domeniul sănătății este doar sumar inclusă în AA, astfel încât și țintele Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030 din domeniul sănătății corelează doar marginal cu prevederile acordului. AA corelează cu țintele 3.3 și 3.4 referitor la bolile transmisibile și netransmisibile în Capitolul 21 (Sănătate publică) din Titlul IV. În același capitol sunt incluse prevederi referitor la accesul la servicii de sănătate și privind finanțarea sistemului de sănătate (ținta 3.8 și 3.c). Prevederi referitor la consumul de droguri și substanțe narcotice (ținta 3.5) se regăsesc atât în Capitolul 21 (Sănătate publică) din Titlul IV, cât și în Titlul III (Libertate, Securitate și Justiție) [5].

În cazul Republicii Moldova, adaptarea celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD2030), în special ODD 3 ce ține de domeniul sănătății publice, la contextul național și transformarea Agendei 2030 într-o realitate a populației țării este o provocare pe măsură, dar una căreia țara noastră îi va face față, având în vedere vastele instrumente și activități utilizate în acest scop.

Sănătatea este unul dintre obiectivele primordiale ale procesului de dezvoltare umană în ansamblu. Populația sănătoasă este indispensabilă pentru dezvoltarea durabilă și va contribui la realizarea mai multor Obiective de Dezvoltare Durabilă: ODD 3. (Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă). Fortificarea sănătății prin intermediul serviciilor de sănătate calitative și inclusive va contribui direct la atingerea ODD 8 (Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți). Sănătatea angajaților este o precondiție esențială pentru producerea bunurilor materiale și livrarea serviciilor de calitate. ODD 5

(Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și fetelor) și ODD 10 (Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta) vor fi susținute într-o formă implicită în urma îmbunătățirii sănătății populației, precum și drept urmare a adresării inechităților din domeniul sănătății. În același timp, prin prisma disparităților de gen, trebuie acordată mai multă atenție persoanelor de gen masculin, care au parametri net inferiori în comparație cu femeile pentru marea majoritate a indicatorilor de sănătate.

Agenda globală de Dezvoltare Durabilă 2030 reprezintă o posibilitate pentru guverne și alți parteneri de a atrage atenția la prioritățile naționale de dezvoltare. Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) au ca scop transformarea lumii noastre și fiecare obiectiv are ținte specifice care trebuie atinse până în 2030. Pentru atingerea țintelor, fiecare trebuie să-și joace rolul: guvernul, mediul academic, sectorul privat și populația, în special. Alinierea Republicii Moldova la politicile și activitățile UE urmărește atingerea unui nivel înalt de protecție a sănătății prin prevenirea de boli și amenințări la adresa sănătății, precum și prin promovarea unui stil de viață sănătos urmare a abordării aspectelor legate de consumul de alcool, fumat și consumul de droguri, riscuri legate de mediu și leziuni.

Revizuirea strategiei în domeniul sănătății este evident necesară, cea ce va oferi și o posibilitate de a aborda provocările de pe urma procesului de naționalizare a ODD-urilor, cum ar fi asigurarea coerenței cadrului de planificare a politicilor naționale și a resurselor financiare proporționale ale acestuia, precum și îmbunătățirea includerii în politicile naționale a drepturilor și a necesităților grupurilor vulnerabile, în conformitate cu principiul *a nu lăsa pe nimeni în urmă*. În plus, pentru noua Strategie Națională de Dezvoltare va fi necesară îmbunătățirea cadrului național de monitorizare și evaluare. Acest lucru va crea noi oportunități pentru asistența ONU în elaborarea unui sistem durabil de monitorizare a implementării ODD-urilor și pentru a permite Guvernului și altor părți interesate principale să ia, în acest context, decizii care să fie bazate pe dovezi și care să țină cont de riscuri.

Referințe:

1. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future [Accesat 22.04.2018] Disponibil: <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>

2. Legea nr.10 din 03.02.2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice. Publicat : 03.04.2009 în Monitorul Oficial Nr. 67, art Nr: 183. Data intrării în vigoare: 03.05.2009 [Accesat 22.04.2018] Disponibil: (<http://lex.justice.md/md/331169/>)
3. Acord de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, din 27.06.2014 Monitorul Oficial nr.185-199/442 din 18.07.2014 [Accesat 22.04.2018] Disponibil: <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=gXkOTU94I6Q%3D&tabid=203&language=ro-RO>
4. Al treilea Raport cu privire la Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului. Republica Moldova [Accesat 22.04.2018] Disponibil: http://md.one.un.org/content/dam/unct/moldova/docs/pub/mdg/3rdMDGREport_Rom.pdf
5. Cadrul de Asistență ONU pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova pentru perioada 2018-2022 [Accesat 22.04.2018] Disponibil: <http://www.md.undp.org/content/dam/moldova/docs/Legal%20Framework/UNDAF%20Moldova%20RO.pdf>